

25 jaar libellen in de

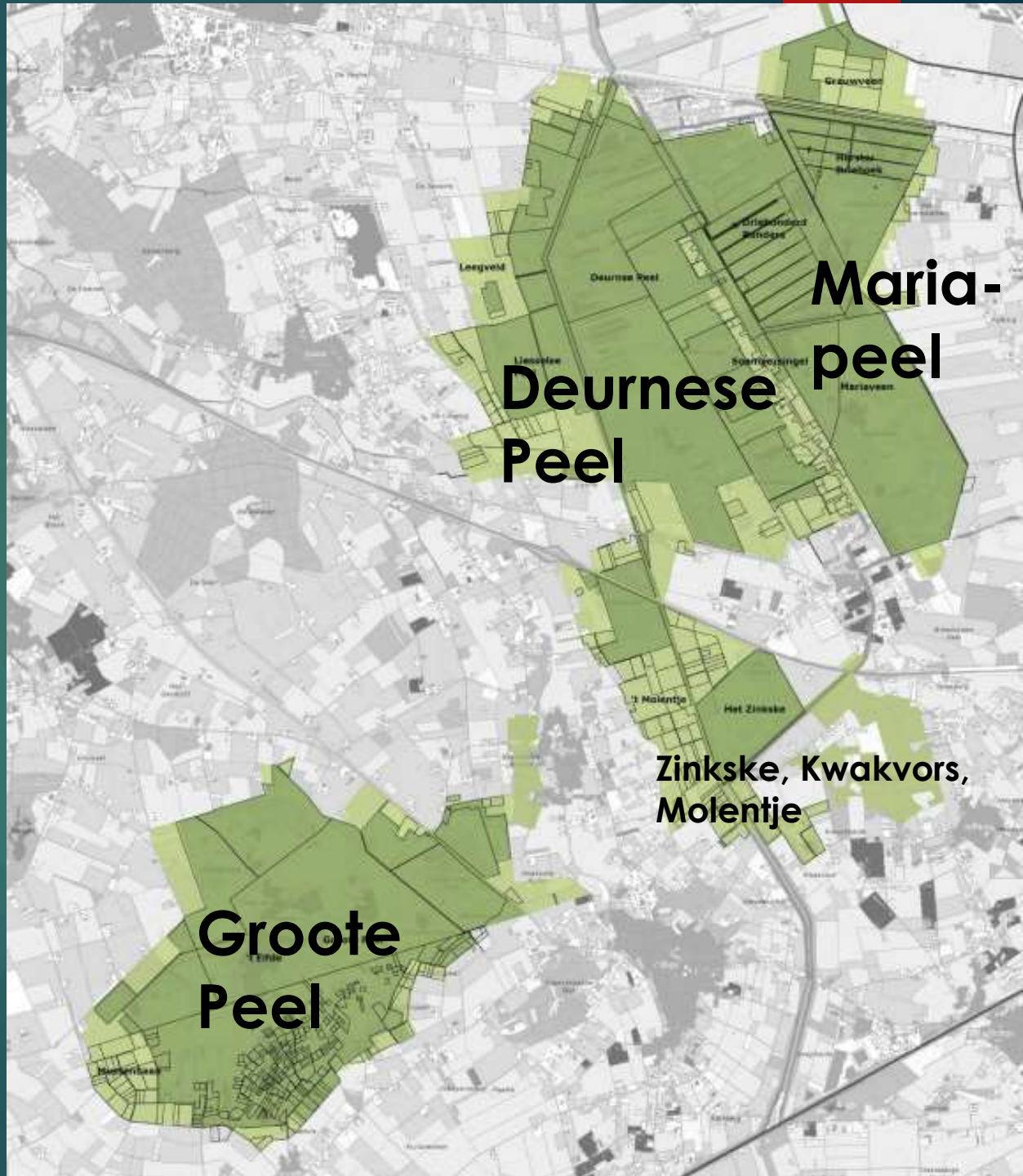

Peelvenen

Peel- venen

ca. 5000 ha

Grootste gebieden:
Grote Peel
Deurnese Peel
Mariapeel
+
kleinere
Peelrestanten

Soorten en aantallen

Goed nieuws uit de afgelopen 25 jaar:

- ▶ 53 soorten eigen waarnemingen
- ▶ 55 soorten inclusief waarneming.nl

Slecht nieuws uit de afgelopen 25 jaar:

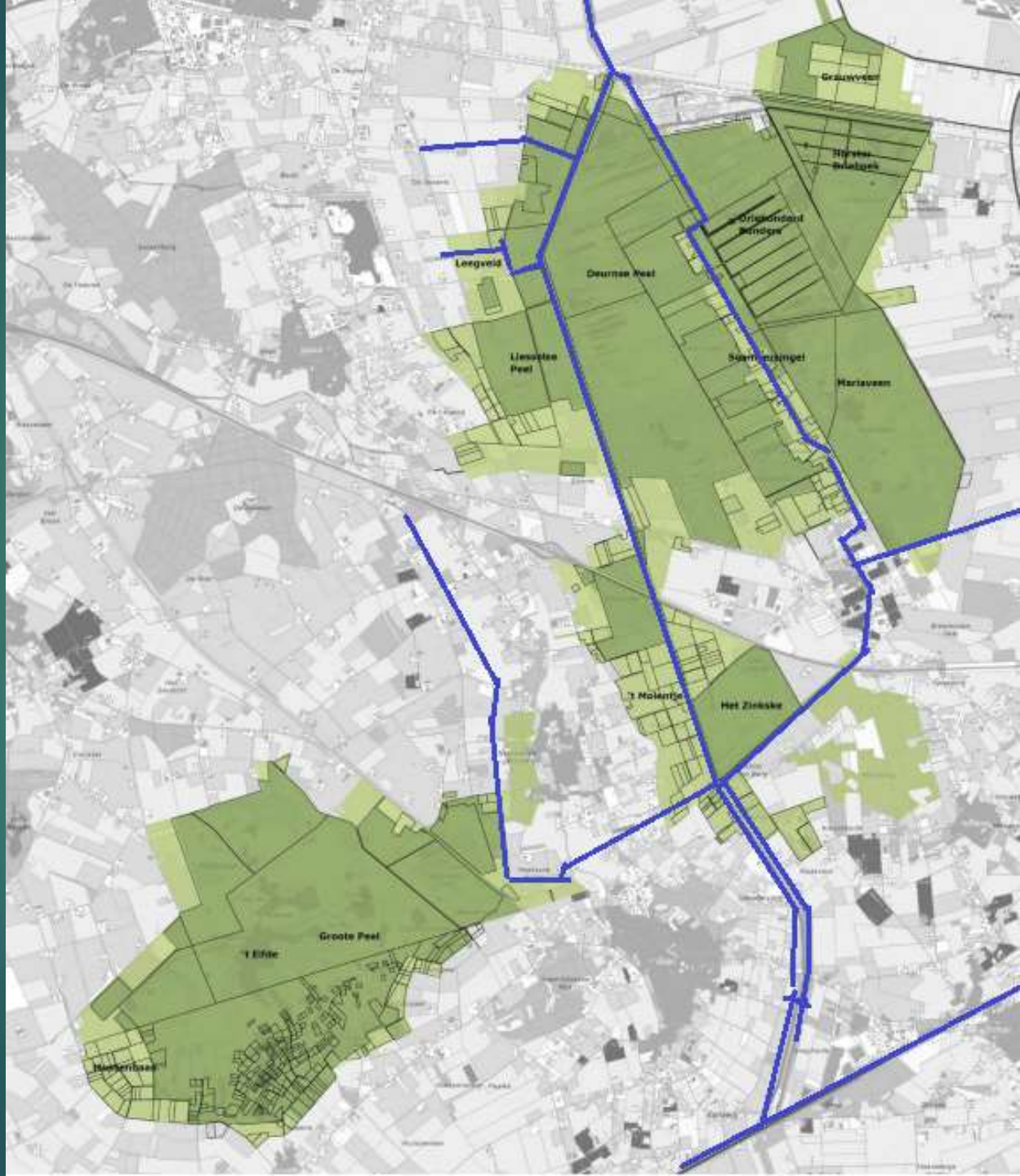
- ▶ Aantallen nemen sterk af in regenererend hoogveen
- ▶ Aantallen nemen af in door grondwater beïnvloede waterbiotopen
- ▶ Aantallen nemen af door beheer in voedselrijk zuurstofrijk stromend water (Maaswater)
- ▶ 2 soorten verdwenen (niet uniek voor de Peel)

Maaswater

Circa 15
soorten
gebonden
aan dit
Biotoop

Beheer heeft
Invloed op aantallen

**Grondwater
beïnvloede
water
biotopen
circa 20
soorten
gebonden
aan dit
biotoop**

Geelvlakheidlibel verdwenen

Soorten van zuur voedselarm water in regenererend hoogveen

- ▶ 10 soorten geselecteerd
  - ▶ + 1 met nog onbekend status
- ▶ Sterke afname (95%) van de aantallen van deze soorten in de afgelopen 25 jaar

Trend soorten van waterbiotopen in regenerend hoogveen

- ▶ 1 soort verdwenen
- ▶ 2 soorten in gevarenzone
- ▶ 5 soorten een sterke achteruitgang
- ▶ 2 soorten een lichte achteruitgang
- ▶ 1 soort vooruitgang
- ▶ Mogelijk ook de **Gevlekte witsnuitlibel** vooruit
(nog geen duidelijke vestiging in
hoogveengebied)

Libellen zuur voedselarm water

Periode (per 5 jaar)	1	2	3	4	5	6
Watersnuffel	x	x	x	x	x	x
Noordse witsnuitlibel	x	x	x	x	x	x
Viervlek	x	x	x	x	x	x
Gewone pantserjuffer	x	x	x	x	x	x
Koraaljuffer	x	x	x	x	x	x
Zwarte heidelibel	x	x	x	x	x	x
Maanwaterjuffer	x	x	x	x	x	x
Tengere pantserjuffer	x	x	x	x	x	x
Venwitsnuitlibel	x	x	x	x	x	x
Venglazenmaker	x	x	x			

Verdwenen

Zeer zeldzaam geworden in Nederland

Venglazenmaker

Zeer sterke afname

Beide alleen nog in de
Deurnese Peel

Maanwaterjuffer

Zwarte heidelibel

Maanwaterjuffer:
Veenmosrand in water
essentieel

Zwarte heidelibel:
Voorkeur water
ondiep water

**Sterke
afname**

Noordse witsnuitlibel

Venwitsnuitlibel

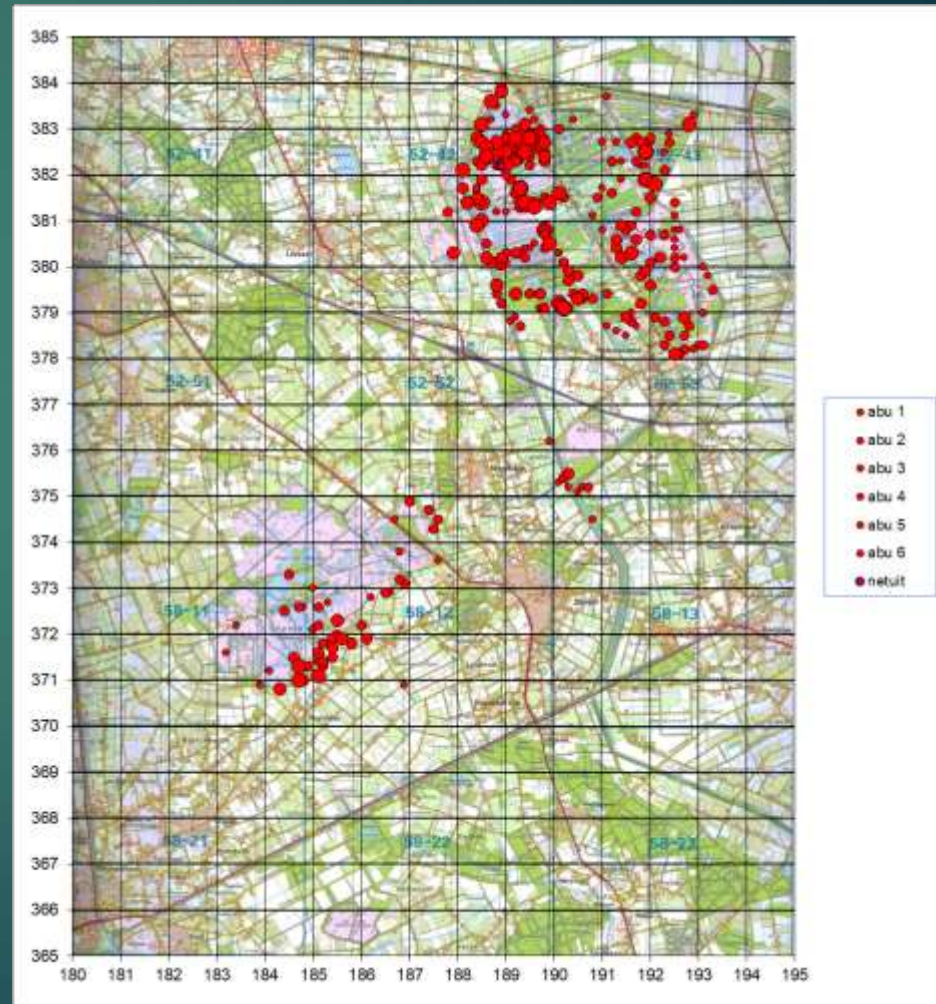
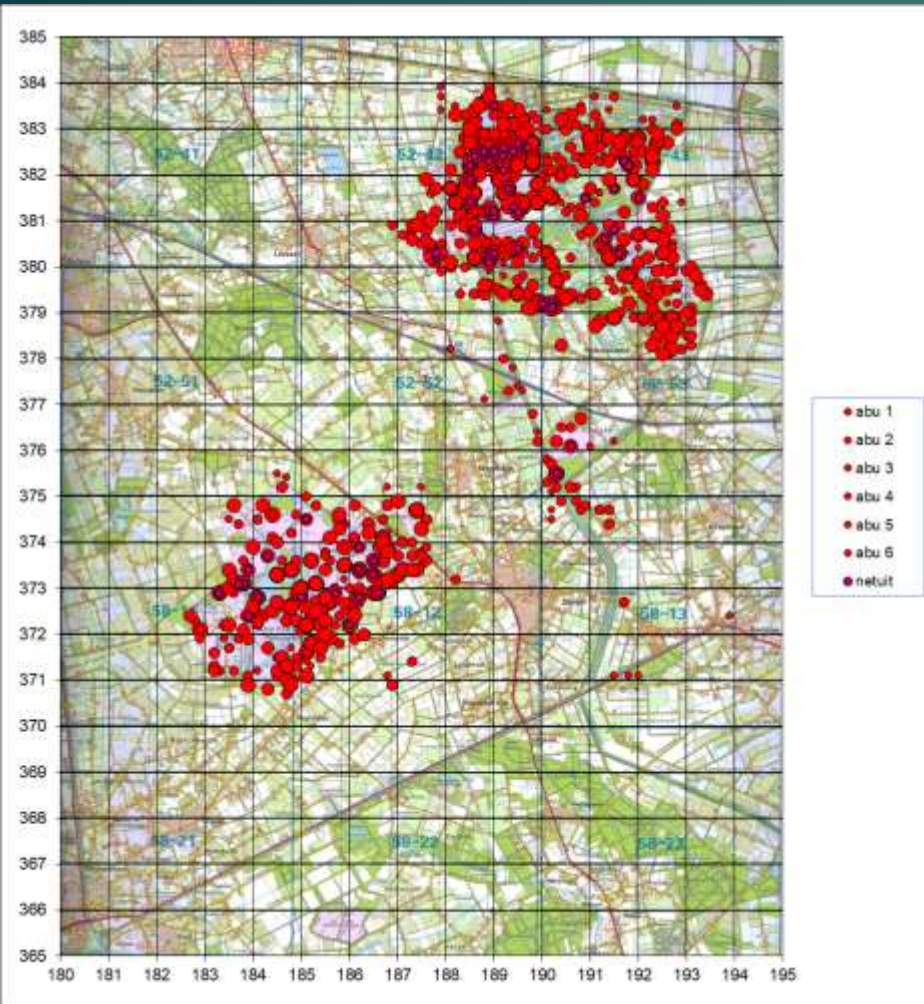
**Larven:
ontwikkeling 2 jaar
Veenmos drijvend in
water essentieel**

Noordse witsnuitlibel

Verspreiding in de Peelvenen

Verspreiding voor 2015

Verspreiding na 2015

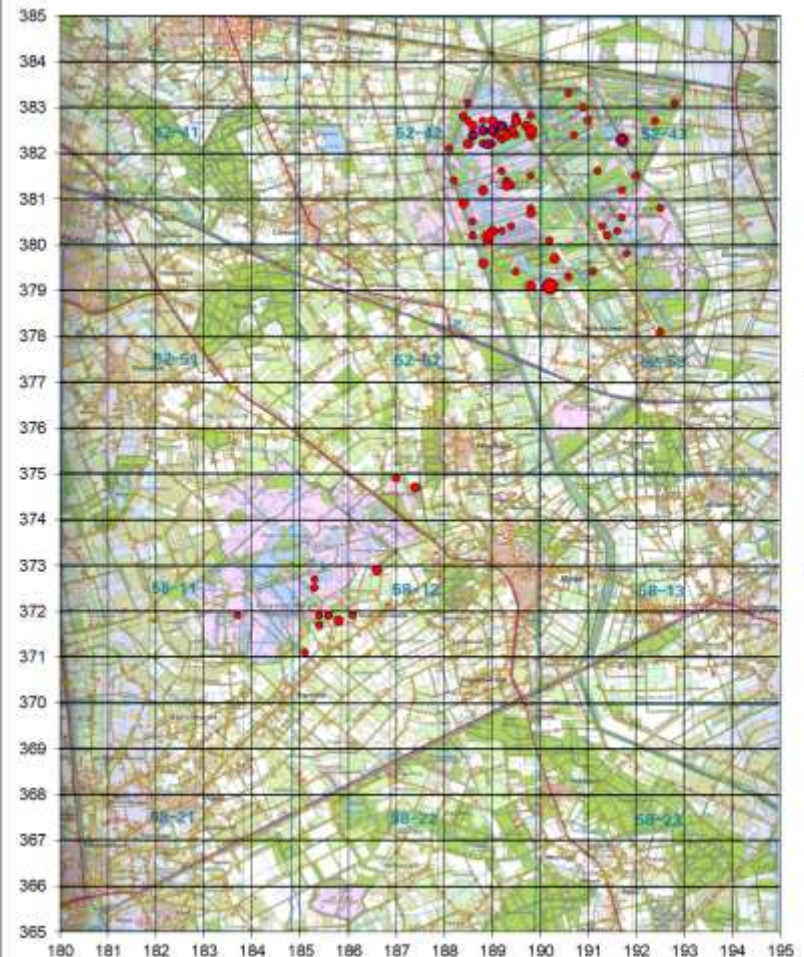
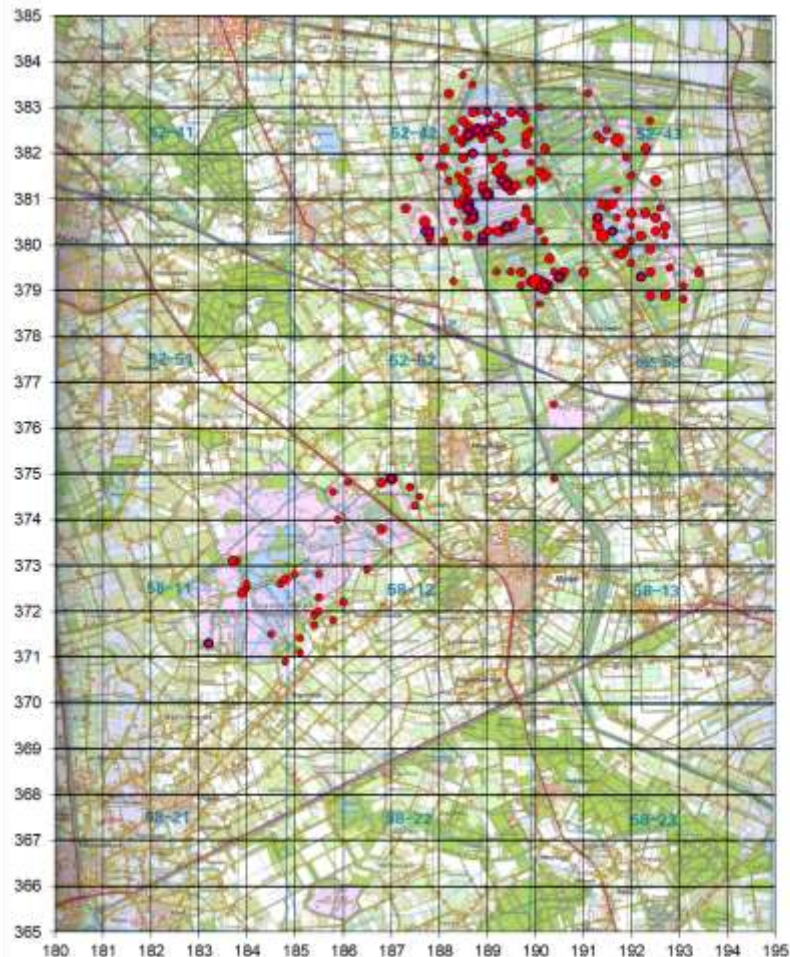

Venwitsnuitlibel

Verspreiding in de Peelvenen

Verspreiding voor 2015

Verspreiding na 2015

**Sterke
afname**

**Gewone
pantserjuffer**

Koraaljuffer

Lichte
afname

Watersnuffel

Viervlek

Toename

Tengere pantserjuffer

Gevlekte witsnuitlibel

Mogelijke oorzaken achteruitgang

- ▶ **Biotoopverlies**
  - ▶ Verdroging
  - ▶ Afname biotopen door volgroeien waterbiotoop
- ▶ **Waterkwaliteit (voor larven en prooien)**
  - ▶ Invloed van vermeting (pH, verrijking, giftigheid, vogeluitwerpselen (ganzen))
  - ▶ Aan/afwezigheid veenmos in het water
- ▶ **Watertemperatuur**
  - ▶ Zuurstofgehalte
  - ▶ Aanwezigheid voedsel (andere onderwaterfauna)
- ▶ **Andere oorzaken?**

Verdroging biotoop

Geen water geen libellenlarven

- **Weer of klimaatverandering?**
  - **Evenwicht neerslag en verdamping**
    - **Minder water, minder voortplantingswater**
    - **Ondiep water is het eerste droog**
    - **Problemen groter voor libellen met meerjarige ontwikkeling**
    - **Verdroging concentreert meststoffen**
- **Bij 30 cm verdamping in de zomer waterdiepte van 50 cm nodig voor libellenbiotopen**

Ecotop Peelvenen 2023

Verdwijnen biotoop

- Dichtgroeiende waterbiotopen met veenmos
  - Hoogveenontwikkeling (doel in de Peelvenen)
- Dichtgroeiende waterbiotopen met Pijpenstrootje, Pitrus
- Bosvorming in waterbiotopen (wilgen en berken)
  - Verdroging maakt kiemplaatzen
  - Invloed van meststoffen uit de lucht
- Waterbiotopen kan je niet verschrallen
  - Doorspoelen met regenwater
  - Opgeslagen stoffen in planten krijg je niet meer weg

Verrijking door vogels.

(kol- en rietganzen zijn doelsoorten van Natura 2000)

Vermesting grote vennen

Klimaatverandering oorzaak?

- Invloed op verdroging
- Invloed op watertemperatuur (larvenhabitat)
  - Temperatuur hoger, minder zuurstof in water
  - Temperatuur hoger, invloed op ontwikkeling larven?
  - Temperatuur hoger, invloed op de aanwezigheid van voedsel voor libellenlarven?

Klimaatverandering: Zuidelijke nieuwkomers

Zuidelijke heidelibel

Zuidelijke glazenmaker

Zuidelijke keizerlibel

Gaffelwaterjuffer

**Weer meer
specifieke
libellen in
herstellend
hoogveen:**

- meer water en meer peilstabiliteit**
  - anticiperen op verdroging**
- juiste waterkwaliteit**
- juist waterbiotoop (kleinschalig
en met veenmos)**

Samenvatting

- Nog veel soorten in de Peelvenen maar aantallen nemen vooral af in herstellend hoogveen.
  - Verdwijnen specifiek biotoop
    - Verdroging
    - Dichtgroeien kleinschalige waterbiotopen met veenmos, door ontwikkeling vegetatie en verrijking
  - Verandering leefcondities larven
    - Temperatuurverandering water (Klimaatverandering?!)
    - Toevoer meststoffen aan een voedselarm systeem (verstoring macrofauna, vegetatie en waterkwaliteit)

Positieve ontwikkelingen!?

- Er zijn veel maatregelen uitgevoerd om het waterpeil te verhogen en te stabiliseren (LIFE+ Mariapeel en Groote Peel en 2 grote projecten in de Deurnese Peel)
  - **Sparen gaat alleen als er voldoende regen in de spaarpot komt**
- Er is eindelijk aandacht voor het stikstofprobleem